

anmeldelser

Ny samfunnsmedisin på «rød resept»

Per Fugelli:
Rød resept
 Essays om perfektjon, prestasjon og helse
 180 s
 Oslo: Tano Aschehoug 1999
 ISBN: 82-518-3862-2

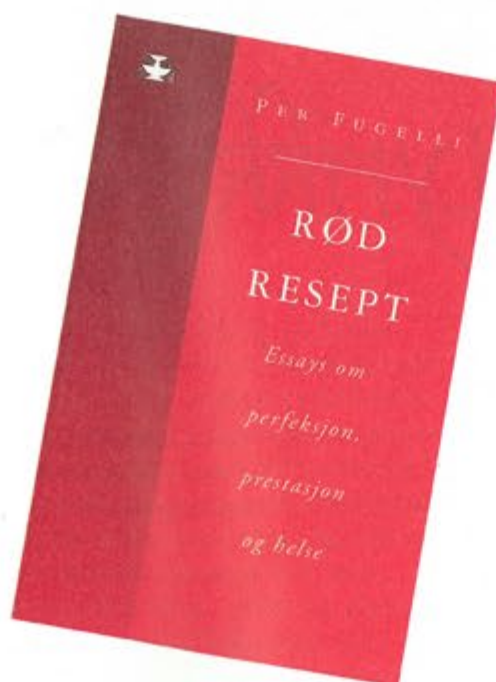
Per Fugelli har gitt ut en samling av foredrag og artikler som han har bearbeidet til en essaysamling. Hans anliggende er å fortelle leseren at helse og sykdom langt på vei formes utafor celleveggen, i samspillet mellom samfunn og enkelt-individ og ikke minst gjennom våre mellommenneskelige relasjoner. Han proklamerer perfektjons- og prestasjonskulturen som vår tids største helsefare. Med dette som utgangspunkt peker han på en rekke faktorer som han mener er med på å påføre deler av Norges befolkning mentalitets- og systemsykdommer.

Kulturens påvirkning av medisinfaget

I kapittelet med tittel «Medisin og modernitet» beskriver han i sterke ordelag hvordan vitenskapens imperium, religionens fall, ekspertsystemets kolonialisering av sykdom, teknologi, byråkrati, den frie markedsøkonomien, media osv. påvirker medisinfaget og helsekulturen. «Vi har lett for å glemme at tradisjoner, politiske krefter og kulturstrømninger påvirker pasientens helseatferd og sykdomsopplevelse samt helseprofesjonens utøvelse», sier han og etterlyser en offentlig debatt om slike spørsmål.

Verdier på prøve

Verdier er kommet på moten, hvorfor det? Kanskje menneskene er gått trett av forstand og den rene kunnskap, svarer Fugelli blant annet på sitt eget spørsmål. Han spør videre om hvordan det står til med de klassiske og kraftfulle politiske verdiene frihet, likhet og brorskap som har dannet grunnlaget for vårt sosialdemokrati. Han stiller disse verdiene på prøve i bokas andre del og peker spesielt på det ego-sentrerte samfunn hvor alle er sin egen lykkes smed og hvor «den rådende politikken øker velferden til den tilfredse

majoritet på bekostning av de tausede minoriteten». Denne økende todelingen av samfunnet tenker han kan føre til at helsearbeidere i tida framover vil måtte arbeide med den voksende underklassens mangelsykdommer; pengemangelsykdommer, arbeidsmangelsykdommer og respektmangelsykdommer, og den tilfredse overklassens overflodssykdommer; prestasjonssykdommer, reklamesykdommer, konsumsykdommer og medisinsk konstruerte sykdommer.

Velkommen Solidaritet!

Finnes det noe som kan motvirke en slik utvikling? Ja, mener Per Fugelli. Solidaritet, respekt, menneskeverd, humanisme, frihet og ansvar er stikkord. «Solidaritet er sosialmedisinens beste legemiddel», skriver han. Ikke den kollektive egoismen som man ser under lønnsforhandlinger, eller nasjonalt og religiøst samhold mot «de andre», ei heller «å gi hjelp til den svake». Ekte solidaritet, skriver han, innebærer å akseptere andres rett til gode levevilkår, frihet, verdighet og trygghet og ville ofre av eget for å sikre rettferdighet. På rød resept foreskriver han en samfunnsmedisin som samhandler med folk i stedet for med byråkratier, som liker seg i mediene bedre enn i de lukkede rom, som sterkt og selvstendig legger de medisinske kort på bordet til politikere og folk slik at helseshensynene kommer med i spillet om livsstil, samfunnsmoral og politisk utvikling.

Les boka!

Boka er lettlest med oversiktlige kapitteinndelinger og mange og viktige referanser fra flere fagområder, men også til skjønnlitterære tekster. Det er grunn til å nevne Finn Carlings advarsel mot en utvikling hvor flere og flere ansvarsforhold erstattes med årsaksforhold og flyttes fra person til profesjon. Jeg tror det er viktig at vi som allmenn- og sam-

BOK *anmeldelser*

«Kurt – quo vadis?»

Av Erlend Loe

Illustrert av Kim Hiorthøy

Cappelen 1998. 91 sider.

Antagelig er dette en bok skrevet for barn, i alle fall sto den sammen med Pippi og Ole Brumm og Albert Åberg i bokhandelen. Og i likhet med nettopp Pippi, Ole Brumm og Albert Åberg er Erlend Loes Kurt en romanheld som fortjener en plass også i de voksnes litterære univers.

«Kurt – quo vadis?» er den tredje boken i serien om Kurt. Han er truckfører, gift med en arkitekt – Anne Lise – som han er svært glad i, sammen har de tre barn. I denne boken strever Kurt med å finne seg til rette på sin plass i det sosiale hierarkiet. Han gruer seg til festene med arkitektkonas venner (deriblant mange flinke og selvbevisste leger) og føler at han skulle utrettet «noe stort». Sammen med sin yngste sønn, Bud, som er et uvanlig fremmelig barnehagebarn, prøver han seg blant annet som falsk lege. Karrieren starter lovende, men blir kortvarig. Først går det riktig bra. Kurt og Bud er om bord på et stort passasjerskip der en dame blir akutt syk – ryggsmertor – og spørsmålet «er det noen lege om bord?» lyder over høyttaleren. De to falske legene tropper opp i kapteinens lugar og tilbyr sine tjenester.

«Damen ligger på en benk ute på dekk og har veldig vondt i ryggen. Kurt og Bud undersøker henne og stiller slike spørsmål som *doktorer skal stille når noen er syke*.

– *Hvor gjør det vondt? sier Kurt.*

– *Hvor gammel er du? spør Bud.*

– *Har du spist reker som ikke var ferske? spør Kurt.*

– *Hva slags støvsuger har du? spør Bud.*

Fortsettelsen skal ikke røpes, men de to får i alle fall jobb på noe som er et særdeles lett kamouflert Ullevål sykehus. Der er det mange leger og mye tull og kostelige observasjoner, blant annet en uærbødig utlegning av Leger uten grenser: «*Vi er nemlig en gruppe doktorer her på sykehuset som liker å reise litt rundt i verden og hjelpe folk, og så hender det at vi tar oss en fest etterpå*» sier overlegen.

Kurt er en vanlig mann med et helt vanlig behov for å gjøre seg betydningsfull og synlig og likt. Hans strev er det lett å identifisere seg med. Slutten er forutsigbar og korrekt, i og for seg litt kjedelig. Men undervegs er det mye hyggelig, tankevekkende og morsomt å ta med seg for hele familien. Dessuten inneholder altså historien en ekstra godbit for oss leger, derfor denne anmeldelse og ganske uforbeholdne anbefaling i Utposten.

Elisabeth Swensen

funnsmedisinere stadig blir minnet om de bivirkningene som vår fremadstormende fag- og samfunnsutvikling drar med seg.

Selv om mange av oss har hørt og lest en del av dette tidligere i form av foredrag og artikler, ser jeg ingen grunn til at vi ikke skal repetere dette stoffet. Vi trenger en bred og kontinuerlig debatt om kulturens og tidsåndens innvirkning på folk og helse. Denne boka er et bidrag til en slik

debatt. Når det allikevel er relativt stille rundt den – ja da undres jeg om det kanskje skyldes at pisker rammer oss alle og skaper en viss motstand mot budskapet. Kanskje Per Fugelli ville nådd bedre fram med sitt budskap om han la av seg noe av den refsende formen?

Tone Skjerven

BOK *anmeldelser*

Norsk Elektronisk Legehåndbok – et kjempesprang framover

Norsk Elektronisk Legehåndbok 2/99 CD-ROM

Redaktør: Terje Johannessen

Norsk Helseinformatikk AS, Trondheim

Grunnpris: 6.150 for en bruker. Tilleggsbruker: 1.845.

Det er planlagt 2 oppdateringer per år.

Årsabonnement 1.845 per bruker. Prisene er inkl mva.

Vi anmeldte Norsk Elektronisk Legehåndbok (NEL) i Utposten nr. 5/99. 2. utgave er nå kommet, og det er en glede å kunne rapportere at NEL nå har gjort et kjempesprang framover.

Det viktigste nye er:

- 500 nye tema
- Eget nytt kapittel om legemidler
- Forbedret omtale av medikamentell behandling av de enkelte tilstander, med eksakte doseringer og både generiske navn og handelsnavn
- Søkessystemet fungerer bedre, muligens fordi temaene er blitt flere
- Teksten på pasientinformasjonen er blitt vesentlig mer pasientvennlig, og legen kan endre den om ønskelig
- Et betydelig antall nye foto og illustrasjoner, blant annet 90 bilder av hudsykdommer som kan forstørres på skjermen. Disse er gjennomgående av bra kvalitet og mange har beskrivende tekst.
- Referansesystemet for de forskjellige omtalene er forbedret, og det er kommet egne referanser til EBM-dokumentasjon.
- Egne undervisningsprogram for pasienter i form av lysbildeserier, for eksempel diabetesveiledning, kostholdsveiledning, prevensjonsveiledning etc.

Grunnstrukturen i NEL er fortsatt den samme, og verket er meget oversiktlig og lett å finne fram i.

Kvantitative endringer kan føre til kvalitative sprang. NEL har gjennomgått et slikt sprang. Fra å være en lovende

begynnelse og litt artig sak som man av og til kunne ha nytte av, er den nå blitt et daglig arbeidsverktøy. Jeg har særlig nytte av NEL på tre områder:

- Oppdatere meg på ting jeg ikke har present. Eksempler siste par dager: Henoch-Schönleins purpura og regler for opplæringspenger til foreldre med barn med kronisk sykdom.
- Sjekke at jeg har husket viktige differensialdiagnostiske og terapeutiske muligheter ved litt uklare tilstander.
- Printe ut informasjon til pasienter.

Det er naturligvis fortsatt rom for forbedringer. Selv om informasjonsmengden i NEL er enorm, er det en rekke tilstander som fortsatt ikke har egne omtaler. Særlig der disse er oppgitt som differensialdiagnoser, blir savnet følbart. Billematerialet kan utvides og også forbedres i kvalitet. Søkemotoren kan fortsatt forbedres, men dette vil muligens gå ut over hastigheten?

Jeg håper fortsatt på en framtidig integrering av Felleskatalogen i NEL. Jeg savner også sårt en modul for rask og lettvinnt å finne medikamentinteraksjoner, et felt der i alle fall undertegnede kan forbedre seg ganske betydelig. Framtidsdrømmen er et journalsystem der en advarsel om interaksjoner kommer opp hver gang jeg skriver ut et medikament.

Prisen på inngangsbilletten kan virke høy, men oppdateringsprisen gjør at jeg i dag ikke har vansker med å si at NEL er pengene verd.

NEL er et formidabelt kvalitetssikringsverktøy. I disse dager med både rekrutteringssvikt i primærhelsetjenesten og gjennomtrekk av korttidsvikarer, fyller NEL et stort behov. Jeg vil foreslå at de sentrale helsemyndighetene vurderer å bruke både rekrutteringsmidler og kvalitetssikringsmidler til å sørge for at NEL finnes på alle dataskjermer som primærleger skal bruke i dette landet.

Gunnar Strøno
Kommunelege 2